

ISSN 0125-7447 VOLUME 25	รายงานการเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์ กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข WEEKLY EPIDEMIOLOGICAL SURVEILLANCE REPORT DIVISION OF EPIDEMIOLOGY MINISTRY OF PUBLIC HEALTH
NUMBER 40 OCTOBER 7, 1994	
สารบัญ (INDEX)	การสอบสวนการระบาดของโรคไข้กาฬหลังแอ่นในจังหวัดสมุทรสาคร 565

การสอบสวนการระบาดของโรคไข้กาฬหลังแอ่น ในจังหวัดสมุทรสาคร

บทนำ

วันที่ 27 ก.ย.36 กองระบาดวิทยาได้รับรายงานจาก สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาครว่า มี การระบาดของโรคไข้กาฬหลังแอ่นที่จังหวัดสมุทรสาคร พบผู้ป่วยตั้งแต่วันที่ 22 - 24 ก.ย.36 มีผู้ป่วย เสียชีวิต 2 ราย และมีผู้สงสัยว่าป่วย 2 ราย ทั้งหมดเป็นชาวพม่า ดังนั้นทางกองระบาดวิทยา ศูนย์ระบาดวิทยา ภาคกลาง พร้อมด้วยสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร จึงไปทำการสอบสวนการระบาดครั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 28 - 29 ก.ย.36

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดที่มีอาณาเขตติดต่อกับกรุงเทพมหานคร ปัจจุบันกำลังมีการพัฒนาความ เจริญมากขึ้นอย่างรวดเร็ว มีการปลูกสิ่งก่อสร้างขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะเป็น บ้าน ทาวน์เฮ้าส์ รวมทั้งอาคารพาณิชย์ จึงมีความต้องการแรงงานสูง ดังนั้นจึงมีผู้ใช้แรงงานมาทำงานจำนวนมาก ส่วนมากจะเป็นผู้ใช้แรงงานที่มาจาก ภาคอีสาน และจากประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง เช่น พม่า เป็นต้น

ชาวพม่าที่มาทำงานที่จังหวัดสมุทรสาครนั้น ส่วนใหญ่จะเข้ามาทางจังหวัดระนองโดยมาทางเรือ เมื่อ มาถึงจังหวัดระนองแล้วจะพักที่บ้านพักซึ่งนายหน้า (ผู้ติดต่อนำพาเข้ามา) ได้จัดหาให้ จากนั้นจะรอจนกระทั่ง มีรถมารับนำพาไปทำงานที่จังหวัดสมุทรสาคร

ทางคณะผู้สอบสวนได้รับรายงานว่า ผู้ป่วยและผู้สงสัยว่าป่วยด้วยโรคไข้กาฬหลังแอ่นที่เป็นชาวพม่าทั้ง หมดยี่ เดินทางมาจากประเทศพม่าพร้อมกันกับเพื่อนชาวพม่าทั้งหมด 13 คน ใช้เวลาอยู่ในเรือ 3 วัน มาถึง จังหวัดระนองประมาณปลายเดือน สิงหาคม 2536 ได้พักที่บ้านพักแห่งหนึ่งที่จังหวัดระนองเป็นเวลาประมาณ 30 วัน จากนั้นมีรถมารับไปทำงานที่จังหวัดสมุทรสาคร ใช้เวลาเดินทางด้วยรถ 4 ชั่วโมง มาถึงสถานที่ทำงาน ซึ่งเป็นสถานที่ก่อสร้างอาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ในวันที่ 20 กันยายน 2536 ทำงานได้ 2 วันจึงเริ่มป่วยเป็นโรค ไข้กาฬหลังแอ่นเข้าไปรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลสมุทรสาคร

นิยาม

ผู้ป่วย (Case) หมายถึงผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาที่โรงพยาบาลในช่วงเดือนกันยายน 2536ที่สามารถตรวจพบเชื้อ *Neisseria meningitidis* ในเลือด น้ำไขสันหลัง น้ำในข้อ หรือจากฝืนตามตัว อย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยวิธีเพาะเลี้ยงเชื้อ หรือวิธี Gram Stain

ผู้สงสัยว่าป่วย (Suspected Case) หมายถึงผู้ที่มาเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลในช่วงเดือนกันยายน 2536 ที่ไม่ได้ตรวจพบเชื้อ *Neisseria meningitidis* ในเลือด น้ำไขสันหลัง น้ำในข้อ หรือจากฝืนตามตัว อย่างใดอย่างหนึ่ง ด้วยวิธีเพาะเลี้ยงเชื้อ หรือวิธี Gram Stain แต่มีประวัติสัมผัสใกล้ชิดกับผู้ป่วย(Case) และมีอาการอย่างน้อย 2 อย่างที่เข้าได้กับอาการของโรคไขก้างหลังแอ่นดังต่อไปนี้ คือ ไข้สูง หนาวสั่น ปวดศีรษะ เจ็บคอ ปวดตามข้อ และ ฝืนจ้ำเลือดตามร่างกาย

ผู้สัมผัส(Close Contact) หมายถึง คนงานที่ทำงานแห่งเดียวกันกับผู้ป่วย ที่มีประวัติข้อใดข้อหนึ่ง ดังต่อไปนี้

1. เชนนอนห้องเดียวกันกับผู้ป่วย
2. เคยพุดคุยกับผู้ป่วยในระยะใกล้ (ภายใน 1 เมตร)
3. เคยกินอาหารร่วมกันกับผู้ป่วย
4. เคยทำงานที่ต้องใกล้ชิดกับผู้ป่วย

ผู้สัมผัสที่ใกล้ชิดมาก(Very Close Contact) หมายถึงผู้สัมผัสใกล้ชิดที่เป็นชาวพม่าซึ่งเดินทางมาจากประเทศพม่าพร้อมกับผู้ป่วย

ผู้มีอาการของไข้หวัด (URI Case)หมายถึงคนงานที่ทำงานแห่งเดียวกันกับผู้ป่วย ที่มีอาการของไข้หวัด (ไข้ ไอ เจ็บคอ ปวดศีรษะ น้ำมูกไหล) ในช่วง 1 สัปดาห์ที่ผ่านมา (22 - 28 กันยายน 2536)

ผลการศึกษา (Result)**1 ผลการศึกษาจากแบบบันทึกผู้ป่วยใน****ลักษณะของผู้ป่วยและผู้สงสัยว่าป่วย**

พบผู้ที่เข้าได้กับนิยามผู้ป่วย 2 ราย และผู้สงสัยว่าป่วย 2 ราย ทั้งหมดเป็นชายชาวพม่า อายุระหว่าง 16-20 ปี มาโรงพยาบาลด้วยอาการไข้ทุกคน ผู้ป่วย 2 รายมีจ้ำเลือดตามตัว การตรวจเพาะเชื้อในกระแสเลือด พบเชื้อ *Neisseria meningitidis* เสียชีวิตทั้ง 2 รายภายหลังได้รับการรักษาด้วย PGS หนึ่งวัน สำหรับผู้สงสัยว่าป่วยไม่พบจ้ำเลือดตามตัว แต่มีอาการไข้หนาวสั่น ปวดศีรษะ แม้จะไม่มีผลชันสูตรแต่ภายหลังที่ได้ให้การรักษาด้วย Rifampicin (1 ราย) และ PGS (อีก 1 ราย) ทั้งสองรายหายเป็นปกติในสัปดาห์ต่อมา (รายละเอียดในตารางที่ 1)

(อ่านต่อหน้า 572)

การระบาดของโรคไข้กาฬหลังแอ่น (ต่อจากหน้า 566)

ตารางที่ 1 ลักษณะของผู้ป่วย (2ราย) และผู้สงสัยว่าป่วย (2ราย) โรคไข้กาฬหลังแอ่น

ร.พ.สมุทรสาคร กันยายน 2536

CHARACTERISTIC	CASE		SUSPECTED CASE	
	1	2	1	2
AGE	17	18	16	20
SEX	MALE	MALE	MALE	MALE
ETHNIC	BURMESE	BURMESE	BURMESE	BURMESE
DATE OF ADMISSION	23-Sep-93	24-Sep-93	22-Sep-93	24-Sep-93
CLINICAL PRESENTATION	FEVER COUGH PETECHIA	FEVER CHILLS PETECHIA	FEVER HEADACHE CHILL	FEVER HEADACHE CHILL
Dx ON ADMISSION	R/O MENINGOCOCCEMIA	R/O MENINGOCOCCEMIA	R/O MALARIA	PYREXIA
NASAL SWAB CULTURE	+VE	+VE	NOT DONE	NOT DONE
HEMOCULTURE	+VE	+VE	NOT DONE	RIFAMPICIN
Rx	PGS	PGS	RIFAMPICIN	PGS
RESULT OF Rx	DEAD	DEAD	RECOVER	RECOVER
TOTAL DAY OF ADMISSION	1	1	5	8

2. ผลการค้นหาผู้สัมผัส ผู้สัมผัสใกล้ชิด และผู้มีอาการของไข้หวัด พบว่า

- มีคนงานก่อสร้างหมู่บ้านแห่งนี้ทั้งหมด 197 คน
  - คนงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยและผู้สงสัยว่าป่วย 44 คน
- (กลุ่มนี้เป็นชาวอีสานทั้งหมดอยู่กันคนละฟากกับกลุ่มคนป่วย ไม่ได้ไปเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยไม่ว่ากรณีใดๆ)
- คนงานที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงเพราะเคยเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยหรือผู้สงสัยว่าป่วย 153 คน
  - คนงานได้รับการสัมภาษณ์ทั้งหมด 129 คน (84.31%)
  - คนงานที่เข้าเกณฑ์ผู้สัมผัสทั้งหมด 12 คน (9.30%)
  - คนงานที่เข้าเกณฑ์ผู้สัมผัสใกล้ชิดมากทั้งหมด 9 คน (6.98%)
  - คนงานที่มีอาการของไข้หวัด 19 คน (14.73%)

ได้ทำ Nasal Swab C/S พร้อมทั้งให้ยา Rifampicin แก่คนงานที่เข้าเกณฑ์ผู้สัมผัส ผู้สัมผัสใกล้ชิดมาก และผู้มีอาการของไข้หวัด รวมทั้งหมด 31 คน

3. ผลการศึกษาทางห้องปฏิบัติการ

ผล Hemo C/S และ Nasal Swab C/S ของผู้ป่วย 2 ราย มีผล Positive ทั้ง 2 ราย เป็นชนิด Serogroup A

ผล Nasal Swab C/S ผู้สัมผัส 12 ราย ไม่พบผู้ใดมีผล Positive

ผล Nasal Swab C/S ผู้สัมผัส 9 ราย มีผล Positive 2 ราย เป็นชนิด Serogroup A

ผล Nasal Swab C/S ผู้มีอาการของไข้หวัด 19 ราย ไม่พบผู้ใดมีผล Positive

4. ผลกระทบต่อผู้เกี่ยวข้องกับผู้ป่วย

4.1 ผลกระทบต่อคนงานที่ทำงานแห่งเดียวกันกับผู้ป่วย

- คนงานก่อสร้างมีความหวาดกลัวว่าจะติดต่อมาถึงตนเอง จึงบีบให้คนงานพม่า 9 คนที่มากับผู้ตายชาวพม่าให้หนี ไปอยู่ที่อื่นตั้งแต่วันที่ 25 ก.ย.36

- คนงานก่อสร้างที่เป็นผู้สัมผัส ผู้สัมผัสใกล้ชิดมาก และคนงานที่มีอาการของไข้หวัดต้องทานยา Rifampicin ถึง 40 คน

4.2 ผลกระทบต่อบุคคลในโรงพยาบาล

- บุคลากรในโรงพยาบาลที่สัมผัสผู้ป่วยมีความกังวล ไม่อยากรับประทานยา แต่คิดว่าจำเป็นต้องรับประทานยา Rifampicin บางคนเกิดอาการ side effect จากยา แยกเป็นแผนกดังนี้

ตารางที่ 2 การใช้ยา Rifampicin ของบุคลากรในโรงพยาบาลสมุทรสาคร กันยายน

WORD	PERSONNELS (RECEIVED RIFAMPICIN/TOTAL			
	NURSE	NURSE-AID	WORKER	TOTAL
OPD	3/10	1/2	1/1	5/13
MEDICINE (2nd FLOOR)	13/14	5/5	2/3	20/22
MEDICINE (1st FLOOR)	11/11	1/1	2/3	14/15
TOTAL	27/35	7/8	5/7	39/50

REMARK

1.RIFAMPICIN (300 mg) bid x 2 days

2.X-RAY,LABORATORY ROOM,PHARMACY ,POSTMORTEM ROOM AND DOCTOR RECEIVED BUT DATA

IS NOT AVAILABLE

อาการข้างเคียงจากยา Rifampicin ที่พบมีดังต่อไปนี้

1. ปัสสาวะสีส้ม
2. เวียนศีรษะ
3. คลื่นไส้
4. ปวดบริเวณปีกมดลูก
5. ถ่ายเหลว
6. ตาเหลือง เมื่อทานน้ำมากๆ แล้วตาหายเหลือง

วิจารณ์

1. โรคไขกาทหลังแอนแอ่นจัดว่าเป็นโรคที่ไม่ได้พบบ่อยในประเทศไทย จากข้อมูลการเฝ้าระวังโรคของกองระบาดวิทยาในปี พ.ศ.2536 มีผู้ป่วยด้วยโรคไขกาทหลังแอนแอ่นทั้งหมดเพียง 35 ราย ส่วนใหญ่จะเกิดอยู่ในบริเวณภาคกลาง (40%) การระบาดส่วนใหญ่จะไม่แพร่กระจายมากนัก การระบาดครั้งนี้ถึงแม้จะมีผู้ป่วยเพียง 2 ราย และผู้สงสัยว่าจะป่วยเพียง 2 ราย แต่อัตราการป่วยตายอยู่ในเกณฑ์ที่สูงมาก

เนื่องจากผู้ป่วยเคยอยู่ในจังหวัดระนองนานถึง 1 เดือน และระยะฟักตัวของโรครอยู่ในช่วง 2 - 11 วัน ดังนั้นแหล่งโรคเริ่มต้นน่าจะอยู่ที่จังหวัดระนอง ประกอบกับการอยู่รวมกันของชาวพม่าอย่างแออัดในที่พักที่จังหวัดระนอง ในรถโดยสาร หรือที่พักในที่ทำงานพร้อมทั้งสภาพร่างกายที่อ่อนแอของชาวพม่าจากการเดินทางไกล จึงก่อให้เกิดการระบาดของโรคไขกาทหลังแอนแอ่นขึ้น

2. การศึกษาครั้งนี้มีข้อจำกัดอย่างน้อย 2 ประการคือ ประการแรก มีเครื่องมือจำกัด ไม่สามารถทำ Nasopharyngeal Swab C/S จึงทำ Nasal Swab C/S แทน ซึ่งผลที่ได้ อาจจะชี้วัดได้ไม่ถี่นัก ผลการตรวจในผู้สัมผัส ผู้สัมผัสใกล้ชิด และ ผู้มีอาการของไขหวัด จึงมีอัตราการพบเชื้อ N.meningitidis น้อยมาก ปกติอัตราการเป็นพาหะนำเชื้อในประเทศอเมริกา 20 % ส่วนในประเทศไทยยังไม่มีข้อมูล)

การศึกษาของต่างประเทศบางแห่งใช้การตรวจด้วย Oropharyngeal Swab C/S แทนการตรวจด้วย Nasopharyngeal Swab C/S ดังนั้นในการศึกษาการระบาดของโรคไขกาทหลังแอนแอ่นในครั้งต่อไป อาจใช้ผลจาก Oropharyngeal Swab C/S แทน Nasopharyngeal Swab C/S ได้ เนื่องจากทำได้สะดวกกว่า

ข้อจำกัดประการที่สองคือ การศึกษาครั้งนี้อาจมี Information Bias ได้ เนื่องจากข้อจำกัดในเรื่องของภาษาพอสมควร บางครั้งต้องให้มิสล่ามช่วยในการแปลภาษาไทยกับภาษาพม่า

3. บุคลากรด้านสาธารณสุขที่ดูแลผู้ป่วย บางรายอาจวิตกกังวล และป้องกันตนเองเกินเหตุด้วยการทานยา Rifampicin ทั้งที่อาจจะไม่ได้สัมผัสใกล้ชิดผู้ป่วย ซึ่งเมื่อทานในปริมาณมาก ก่อให้เกิดอาการข้างเคียงได้หลายอย่าง พร้อมกันนั้นทำให้เกิดการสูญเสียค่ายาโดยไม่จำเป็น จากการทบทวนวรรณกรรม ไม่ปรากฏมีบุคลากรทางการแพทย์ป่วยเป็นไขกาทหลังแอนแอ่นจากการปฏิบัติหน้าที่

รายงานโดย นายแพทย์วิวัฒน์ พีรพัฒน์ โภคิน

แพทย์ประจำบ้านเวชศาสตร์ป้องกัน (ระบาดวิทยา) ภาควิชา

กองระบาดวิทยา กระทรวงสาธารณสุข

กิตติกรรมประกาศ

ทางคณะขอขอบคุณท่านผู้ให้ความช่วยเหลือในการสอบสวนครั้งนี้ ได้แก่

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรสาคร
2. โรงพยาบาลสมุทรสาคร
3. โรงพยาบาลบาราศนราดูล
4. กองชันสูตรโรค กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์

ประกาศ

เนื่องจากในช่วงระหว่างวันที่ 1 - 15 ตุลาคม 2537 กองระบาดวิทยา จะย้ายที่ทำการใหม่ ซึ่งจำเป็นที่จะต้องหยุดการประมวลผลข้อมูลในตารางที่ 3 ในรายงานการเฝ้าระวังโรคประจำสัปดาห์ ฉบับที่ 40 และ 41

จึงขออภัยมาที่นี้